

FONOMIMIČNA METODA V PRVEM RAZREDU – DA ALI NE? / Suzana Oder, profesorica razrednega pouka / OŠ Primoža Trubarja Laško

UVOD

Vstop v šolo je za otroka velik in pomemben korak. Prehod v šolo je stres za otroka, a ni nujno, da je to negativna izkušnja. Otroci se na ta stres odzivajo različno. V veliki meri je odvisno od njegove socialne in čustvene zrelosti ter izkušenj. Nekateri otroci so ob prehodu v šolo razigrani in nasmejani, drugi so bolj zadržani in plahi. Vsi pa potrebujejo nekaj časa, da se navadijo na nov ritem življenja, nova pravila, druge ljudi. Kot učitelji učencem omogočimo, da se bodo v novem okolju prijetno počutili in sprejemali nova znanja na prijazen, a kvaliteten način.

OPISMENJEVANJE

Slovar slovenskega knjižnega jezika pojasnjuje, da opismenjevanje pomeni poučevati brati in pisati, opismeniti pa naučiti brati in pisati. Opismenjevanje je proces, ki traja dalj časa. V tem času se učenec nauči brati in pisati. V šoli se učitelji poslužujemo različnih postopkov in metod opismenjevanja. Ena izmed metod, ki se uporablja pri spoznavanju črk, je tudi fonomimična metoda. Nekateri učitelji jo uporabljajo, drugi ne. Presoja vsakega učitelja je, kako in po kakšni metodi bo naučil otroke brati. Kot učiteljica razrednega pouka uporabljam omenjeno metodo in lahko rečem, da si otroci zelo hitro zapomnijo glas in posledično tudi obliko črke.

KAJ JE FONOMIMIČNA METODA?

Pri tej metodi izhajamo iz celote. Učencem najprej pri obravnavi črke predstavimo zgodbo, deklamiramo ali zapojemo pesem. Učenci poskušajo iz zgodbe izluščiti obravnavani glas.

Črko otroku predstavimo z mimiko, vzklikom, naravnimi glasovi, podkrepljeno z pantomimo. Metoda je primerna za različne skupine učencev, ker je pristop multisenzoričen.

KAKO SPOZNATI DOLOČEN GLAS PO FONOMIMIČNI METODI?

Fonomimična metoda uporablja vzklike in druge naravne glasove, poleg tega pa še mimiko obraza in pantomimo vsega telesa. Večji uspeh ima pri obravnavi samoglasnikov, saj lahko čustvo sproži ob glasu tudi ustrezne gibe, lahko pa na ta način pridobimo vse glasove. Za primer lahko vzamemo zgodbo o balončku, iz katere se učimo glas o in pri tem dvignejo roke in jih zaokrožijo v obliki črke

Vsak glas ima svoj gib, kretnjo, svojo pesmico in sliko. Tako se izpelje vezano branje. Otrokom to pomeni zabavno igro. Gibi so v pomoč otroku toliko časa, dokler jih potrebuje. Učenci zakorakajo v svet branja na preprost in nestresen način.

ELEMENTI FONOMIMIČNE METODE

Pri fonomimični metodi vključimo tri čutila: vid, tip in sluh. Gibi, ki se uporabljajo pri posamezni črki, so vzeti iz oblik predmetov, ki spominjajo na črko in zvok. Gibe spremlja poudarjena mimika na obrazu in izgovarjava prikazanega glasu.

Ta metoda je otrokom blizu, saj temelji na ugotovitvah, da otroci pri svoji igri uporabljajo onomatopejo, si med seboj pripovedujejo zgodbe in jih poslušajo, pojejo pesmice.

POTEK UČNE URE OBRAVNAVE PRIDOBLENE ČRKE – GLASU

Učno uro začnem s pesmico ali zgodbo o črki. Predstavim gib za črko in zraven izgovorim glas. Skupaj poskušamo ugotoviti, na kateri slikici se lahko skriva določena črka. Primer: črka A se lahko skriva na sličici lestve. Presenečeni boste, kakšne ideje imajo. Črko zapišem na tablo, učenci ob tem rišejo črko po zraku, po hrbtu sošolca, po peski, izdelajo iz plastelina ... Nato veliko tiskano črko čez cel A4 list zapišemo v zvezek in jo velikokrat

prevlečemo z barvicami, da nastane prava pravcata mavrična črka. Ob zapisu velikih tiskank jih večkrat opozorim, da pišemo od zgoraj navzdol.

PRIMER OBRAVNAVE ČRKE A

Izmislim si zgodbo o učencu, ki je nabiral jabolka za svojo sošolko. Vpletem imena iz razreda, da je zgodba še zanimivejša. Zgodbo nadgrajujem in sproti oblikujem. Vpletem dvojno lestev, ki jih bo spomnila na obliko črke.

Učenci z dlanmi oblikujejo črko (glej Slika 1).

Slika 1: Črka A

Ob tem jim predstavim še pesem:
AAA,
FANT OBIRA JABOLKA,
SOŠOLKA Z NJIMI SE SLADKA.

Po pridobitvi glasu in seznanitvi z zapisom črke v zvezek narišemo še mavrično črko. Zraven lahko učenci iz revij, reklam izrežejo še sličice, ki se začnejo na črko A.

Po tem izvajamo vaje za slušno diskriminacijo. Iščemo čim več besed, ki se začnejo/končajo na črko A. Nekaj besed zapišejo tudi v zvezek.

Črka N	Črka V	Črka S
Slika 4: Gib za glas N Odrpta dlan, zraven govoriš glas N, spomnite jih na besedico na ali dam.	Slika 5: Gib za glas V Kazalec in sredinec na roki sta razprta, z roko mahaš kot veter.	Slika 6: Gib za glas S Roko z iztegnjenimi prsti položi pod ustnice in izgovarjaj glas, čutiš izpihan zrak.
Pesmica: N,N,N NA , IZVOLI PISMO ZATE, NINA VEDNO MISLI NATE.	Pesmica: V,V,V, VETER VIJE VEJE, KDAJ BO SPET TOPLEJE?	Pesmica: S,S,S, SIKA KAČA STRUPENJAČA. SIMON TEČE NA POTEP, PAZI, DA NE STOPIŠ JI NA REP.

PRIMER OBRAVNAVE ČRKE P

Uro začnemo z zgodbico o piščančku, ki mu je gospodinja ves čas govorila, da mora biti tiho. Ob tem povežemo dve besedici – znak za tišino (psst) in oglašanje piščančka (pi, pi, pi).

Učence spomnim na besedico PSST. Učenci z dlanmi oblikujejo črko (glej Slika 2). S kazalcem se učenec narahlo dotika ustnic in izgovarja glas P. Učencem zadamo miselni izziv: Kje bi se lahko skrivala črka P? Pri tem jih malce usmerjamo z vprašanji (Kdo hrani piščančke? Kako jih hrani?). Obliko črke P najdemo kot obris v sliki pokončnega človeka in roke pokrčene h glavi.

Pa še pesmica:

PI, PI, PI
PIŠČANČEK ŽE HITI,
ZATO PSST TIHO BODIMO VSI.

Po tem sledi že znan postopek: risanje črke po zraku, risanje mavrične črke, slušna diskriminacija, zapis besed v zvezek.

Slika 2: Črka P

POPESTRITEV Z DIDAKTIČNIMI

PRIPOMOČKI, KI JIH IZDELAMO SAMI

Pri usvajanju črk sem izdelala abecedno stavnico, ki jo lahko uporabljamo na tabli in so črke dovolj velike. Črke imajo magnetke, tako da lahko nastavljamo besede, ki jih učenci tudi prepisujejo. Učenci zelo radi delajo na ta način. Ko imamo igralne minutke, večkrat poprosijo, če se lahko gredo šolo s temi črkami.

Slika 3: Magnetna abecedna stavnica
Za zaključek..... še nekaj primerov po fonomimični metodi

POVZETEK

Želim, da si postavite izziv eno šolsko leto in poskusite otroke učiti po tej metodi, ne bo vam žal. Jaz sem

v letošnjem šolskem letu to naredila in bi to z veseljem ponovila. Iz tega izziva sem dobila same dobre izkušnje in tudi povratne ocene od učencev in staršev so bile zelo dobre.

Literatura

Božič Ana (2011) *Začetno opismenjevanje po fonomimični metodi*. Ljubljana: Pedagoška fakulteta, Univerza v Ljubljani.

Štupnikar Magda, Pintar Darja, Murovec Tatjana in Veselič Emina (2015) *Opismenjevanje in razvoj vseh čutil*. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.

